

ŐSLÉNYTANI VITÁK (Discussiones Palaentologicae),
24, Budapest, 1979. pp. 103-106.

MEGEMLEKEZÉS SOÓS LAJOSRÓL
(1879-1972)

KROLOPP ENDRE

Idén, februárban volt SOÓS LAJOS születésének 100 éves évfordulója. Közel 94 évet élt. Hosszu élete nemcsak egy kiváló szakember tudományos eredményekben gazdag pályája, hanem egyuttal egy sokoldalú tudós fáradhatatlan munkálkodása a zoológia és őslénytani szerteágazó területein.

SOÓS LAJOST a tudománytörténet malakológusként tartja számon. Munkássága azonban kiterjedt a zoológia számos területére. Általános zoológiai, fejlődéstani és ökológiai vizsgálatai ma is példamutatóak. Nevéhez fűződik az első magyar nyelvű rendszeres állattani tankönyv megírása is.

Kiváló népszerűsítő író volt, aki mindig szem előtt tartotta a széles néptömegek természettudományos ismereteinek bővítését. Élvezetes stílusban, de magas tudományos színvonalon megírt könyvei, cikkeinek sokasága igen sok érdeklődőt, barátot szerzett a malakológia, zoológia, fejlődéstörténet számára, akik közül nem egy a szakma kiváló művelőjévé vált.

Írásait mindig a fejlődésnek, mint az élővilág fő mozgatóerejének gondolata hatja át. Sokat tett a darwinizmus hazai elterjesztése és népszerűsítése érdekében is.

Malakológiai munkássága a tudományág minden területére kiterjedt. Fáradhatatlanul járta az országot és gyűjtött szinte minden részén. Legjelentősebb mégis a malakológiában addig "fehér folt"-ként szereplő Alföld Mollusca-faunájának feltárása és a batorligeti "reliktum-fauna" felfedezése.

Eredményeit "A Kárpát-medence Mollusca-faunája" című monográfiában foglalta össze, amely később átdolgozva és kiegészítve a Magyarország Faunája sorozatban is megjelent.

Faunisztikai munkássága kiterjedt a környező területek, mindenekelőtt Horvátország, Dalmácia, a Balkán, Németország Mollusca-faunájának vizsgálatára, de foglalkozott távoli vidékek (Málta, Uj-Guinea) puhatestűivel is.

Gyűjtései anyagából és az Állattár régebbi gyűjteményeiből a korszerű muzeológia követelményeinek megfelelő, példásan rendezett és rendben tartott malakológiai gyűjteményt hozott létre, amely világviszonylatban is előkelő helyen állt.

Az egyes csoportok rendszertani feldolgozása során nem elégedett meg a héjmorfológiai bélyegek tanulmányozásával, hanem korszerű anatómiai vizsgálatokat is végzett, amelyekhez kiváló mikrotechnikát dolgozott ki. Az Alopiák, Pomatias-félék és Helicidák körében végzett és a Pulmonaták spermiogenezisére vonatkozó kutatásai nemzetközi jelentőségűek.

SOÓS LAJOS nemcsak recens malakológiával foglalkozott, hanem jelentős munkásságot fejtett ki hazánk kvarter és fiatal terciér Mollusca-faunájának megismerése terén is.

Feldolgozta a barlangi ásatások pleisztocén csigaanyagát és nevéhez fűződik a gombaszögi és brassói

"preglaciális", mai rétegtani beosztás szerint alsópleisztocén fauna leírása.

A Földtani Intézet megbízásából elvégezte a síkvidéki földtani térképezés során a felszíni feltárásokból és sekélyfurásokból gyűjtött Mollusca-anyag határozását.

A pliocén faunának kezdetben szárazföldi és édesvizi fajaival foglalkozott. Így született meg az öcsi felső-pannon Mollusca-faunát monografikusan feldolgozó munkája. Ez az első olyan dolgozat, amely pliocén szárazföldi-édesvizi faunánkról a makakológus szakember hozzáértésével — és SOÓS LAJOS alaposágával — készült.

A pliocén faunával később is foglalkozott és vizsgálatait kiterjesztette az elegyesvizi fajokra is. BARTHA FERENCCEL közös munkája a balatonszentgyörgyi, rétegek szerint begyűjtött feltárás Mollusca-anyagának feldolgozása.

A fosszilis anyag tanulmányozása során nyert ismeretei segítettek abban, hogy összefoglalja a hazánk Mollusca-faunájának kialakulására vonatkozó ismereteit. Ez a munka a miocéntől követi nyomon limnikus és terresztrikus malakofaunánk fejlődéstörténetét.

A magyar Mollusca-fauna multjával azután későbbi faunatorténeti munkáiban is sokat foglalkozik. Ő az első magyar malakológus, aki a faunatorténetet tudatosan műveli. Magyarország állattani felosztását is a faunatorténeti adatok figyelembe vételével alkotta meg.

Szeretettel foglalkozott a fiatalokkal. A gyűjtemény féltő megbecsülésére, gondos kezelésére, az összehasonlító anyag állandó használatára és mások adatainak figyelembe vételére oktatótt.

SOÓS LAJOS munkássága a mai paleontológusok számára is példamutató. Széleskörű taxonómiai ismeretei, pontos

fajhatározásai, szabatos leírásai követésre méltóak. Ökológiai ismeretei hozzásegítették, hogy a fosszilis faunában ne ősmaradvány-anyagot, hanem egykori élőlények közösségét lássa. A fejlődés gondolatát mindig szem előtt tartva, a mai faunát is történeti szemlélettel tanulmányozta.

Emlékét munkássága, a tiszteletére elnevezett nemzetség és fajok, a nevét viselő első magyar malakológiai szaklap és az ő szellemében munkálkodó tanítványai őrzik.